

Hvem er vi?

- Møllevej er et hus beliggende tæt på Frederikssund station og er nabo til de skønne naturomgivelser i Ådalen. Vi bruger vores lokalområde, Ådalen og Naturparken, så meget vi overhovedet kan.

Vi er en personalegruppe der brænder for vores fag. Vi har i hverdagen fokus på at tilbyde børnene de bedst mulige udfordringer, i forhold til deres udvikling. Både som individ og som gruppe. For os er det vigtigt at vi er nærværende og imødekommende i mødet med børnene og deres forældre. Vi lægger vægt på udvikling med rammer og traditioner hvor børnene har plads til at være børn og legen er i centrum. Vi lever meget i nuet og justere vores pædagogik efter børnegruppen. På Møllevej vil du møde forudsigelige og rummelige voksne, som til tider kan være skøre, men som samtidig yder maksimalt af omsorg for børn og forældre.

På Møllevej er der plads til at tænke ud af boksen, vi er en omstillingsparate og en fagligt stærk personalegruppe, hvor et godt fællesskab og stabilitet er værdier vi sætter højt.

Møllevej er et hus der syder af kreativitet, struktur og daglige rutiner. Vi bruger læreplanen til at skabe refleksion over vores pædagogiske praksis, så vi kan skabe rum for trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os, og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

- På Møllevvej har vi meget fokus på at alle børn er forskellige individer og at alle er født med kompetencer, men at vi udvikles forskelligt og i forskelligt tempo. For os er det vigtigt at børnene får lov at være børn. Vi er gode til at være sammen med børnene og skabe et miljø hvor børnene føler sig set og hørt. Børnenes bidrag til at skabe en daglig struktur er vigtig og derfor er ordet medbestemmelse også et ord der går igen i vores refleksioner.
- Vi skal på Møllevvej lære børnene at være kritiske og stille spørgsmålstegn ved ting de undrer sig over. Vi skal lære børnene at indgå og begå sig i forskellige kulturer og kunne acceptere andre individer i de børnefællesskaber, de bevæger sig rundt i. Dette gøres ved at guide dem og til tider vise dem bedre alternativer til de beslutninger de tager. Vi skal til altid invitere børnene til at være aktive deltagere i børnefællesskaberne.
- At legen har værdi i sig selv, er noget vi sætter højt på Møllevvej. For os har det været interessant at gå ind og kigge på udviklingen af leg fra børnene starter hos os i vuggestue til vi sender dem videre i SFO. Leg stiller store krav til os som voksne, til at prioritere legen i hverdagen og til at inddrage legens univers i vores aktiviteter og pædagogiske arbejde. Legen er et sprog der skal læres, det er vores vigtigste kommunikationsmiddel ift. at motivere, inspirere og udvikle børnene. Udfordringen med leg er, at det er et evigt skiftende fænomen, som ikke er gennemskueligt. Vi kan aldrig vide præcis hvad der er på spil i legen, eller præcis hvad der leges. Men vi kan uddrage tegn og aspekter og bruge det aktivt i vores pædagogiske arbejde.
- Når vi siger, at børn skal lære at stille kritiske spørgsmål til det de er nysgerrige på, er det fordi vi har en tanke om at det er her de lærer. Samtidig skal vi være skarpe på at stille spørgsmål til dem, da læringen også foregår igennem deres refleksioner. Vi skal skabe læringsmiljøer, hvor vi skaber rum og plads for disse opdagelser, så de kan opleve og sanse og gøre sig erfaringer igennem disse. Børn og voksne lærer ved at begå fejl, og hvis vi skal forberede børn på at blive voksne individer, er det vigtigt at, der i de rum vi skaber, er plads til at fejle. Hvis vi ikke laver fejl, lærer vi ikke noget. Legen er igen en vigtig medspiller i det skal skulle skabe dette læringsrum, da børn igennem legen gør sig mange erfaringer, hvad enten den er børneinitierede eller vokseninitierede. Læring foregår i de små daglige rutiner, bleskift, toiletbesøg, dække frokostbordet eller pakke madpakken ud.
- Vi skaber rammer, hvor vi bestræber os, at der skal være plads til alle børn, ved at sætte rammerne og strukturere dagen, tror vi på, at vi kan skabe fællesskaber, hvor alle børn kan føle sig set og hørt. Vi gør meget ud af, at alle børn føler sig som en del af fællesskabet, alle skal føle at de har mindst en ven de kan lege med i løbet af dagen. Samtidig skal der være plads til individet i løbet af dagen, og vi skal skabe rum hvor der er plads til at være sig selv og trække sig fra fællesskabet, dog uden at føle sig udenfor.

Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vi sætter rammerne ud fra det enkelte barn eller en børnegruppe der er i fokus. Det er vigtigt, at vi som personale, igennem hele dagen laver en struktur, hvor der er plads til alle børn og voksne. Vi skal skabe miljøer hvor vi kan være med til at guide børnene og skabe demokrati i børnehøjde. Vi lægger vægt på, at skabe den fornødne ro og nærvær, da vi mener at det er igennem dette at børns vilkår for trivsel, læring, udvikling og dannelse, kan finde sted. Vi skal følge børnenes spor og på samme tid sætter rammerne. Vi arbejder ud fra at børnene skal møde læringsmiljøer der er med til at børnene kan blive udfordret og afprøve deres grænser. Dette skal gøres med et overblik fra de voksne, hvor de kan være med til at guide og støtte børnene der hvor de er, for på den måde at blive gode til at mestre det de afprøver på det udviklingstrin de befinder sig på.

Værdier som Møllevej har fokus på i et godt læringsmiljø:

- Tryghed
- Nærvær
- Mestring
- Anerkendelse
- Vedholdenhed
- Robusthed

Læringsmiljøet for børnene, kan vi voksne sikre, ved:

- at møde børnene, hvor de er og være bevidste om deres kompetencer
- at vise interesse og glæde ved arbejdet og emnet
- at besidde faglige og personlige kompetencer
- at være inspirerende, fleksible og nytænkende
- at fungere som rollemodeller.
- at indgå i udviklende legerelationer
- at udvise empati og skabe miljøer, der sikrer børnenes erfaringer
- at være velforbredte og motiverende i arbejdet med børnene
- at vi giver mulighed for udfordringer til forskellige læringsstile

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi sætter en stor ære i at have et tæt forældresamarbejde. Vores vigtigste sparringspartnere er forældrene, da det er dem der er børnene primære trykkespersoner. Vi giver os derfor rigtig god tid til at lære forældrene at kende og være nysgerrige på hvem de er. Vores forældre bliver en gang om året tilbudt en trivselssamtale, og derudover har vi to forældremøder om året, hvor forældrene bliver informeret om hvad der sker i huset på givende tidspunkt. Forældrene får hvert år en årsplan ud, så det kan se hvad børnehuset skal beskæftige sig med, denne kan ændre sig i løbet af året, da spontanitet kan forekomme.

Alle børnehuse i Frederikssund har deres eget husråd og én forældrerepræsentant i områdets forældrebestyrelse. Du kan se i Tabulex, hvem der sidder i husråd og bestyrelse i jeres børnehus. Både forældrebestyrelsesrepræsentanten og husrådsrepræsentanterne vælges for 2 år. Der er valg til posterne på årets sidste forældremøde.

Husrådet består af 3-5 forældrerepræsentanter. Formålet med husrådet er, at medvirke til forældredeltagelse i dagligdagen og ved arrangementer. Husrådet har desuden til formål at rådgive forældrebestyrelsen i forhold vedrørende det enkelte hus. Husrådet kan evt. etablere ble- og frugtordninger i huset, som altid skal være forældrebåret, men selvfølgelig skal godkendes af den pædagogiske leder. Det er fx typisk husrådet, der arrangerer foto-dag, forældrekafe, arbejdsdage og i nogle tilfælde også andre sociale aktiviteter i og udenfor børnehusets åbningstider.

Forældrebestyrelsen har til formål at udvikle samarbejdet mellem forældre, ledelse og medarbejdere om børnenes liv i børnehuset. Forældrebestyrelsen kan afgive udtalelser og stille forslag til byrådet i alle spørgsmål der vedrører dagtilbuddene i området. Forældrebestyrelsen drøfter ikke personsager. Forældrebestyrelsen er med til at fastsætte de pædagogiske principper for områdets virksomhed fx principper om de pædagogiske aktiviteter og metoder i området, forældresamarbejdet, normer for forplejning, anvendelse af de såkaldte børnevariable udgifter mm. Forældrebestyrelsesrepræsentanten fra det enkelte børnehus deltager desuden ved ansættelsessamtaler i huset.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Der skal i børnehuset reflekteres over, hvordan et læringsmiljø kan udvikles sådan at det tilgodeser børn i udsatte positioner. Der udarbejdes handleplaner for børn i udsatte positioner i det enkelte børnehus, sådan udvikling, læring, trivsel og dannelse understøttes.

Relationelt kræver det en indsats fra det pædagogiske personale at sikre at der bliver skabt en daglig indsats for at skabe en tryk relation til barnet. Derfor er en handleplan/ strategiplan for det pædagogiske daglige arbejde væsentlig at sættes i gang.

Ligeledes at skabe børnefællesskaber, hvor det udsatte barn får mulighed for at mestre det at være barn med de udfordringer det kan give. Her bliver det væsentligt at møde det udsatte barn, der hvor det er.

I Frederikssund kommune bruger vi trivselsguiden som pædagogisk screening på hvor barnet ligger i sin udvikling. I vores børnehus bruger vi trivselsguiden til at spore os ind på om barnet er i trivsel og evt. hvad der skal arbejdes med.

Der kan laves "Alle med", som giver en generel profil på barnet, og skulle der være punkter hvor barnet står svagt, vil det være her en indsats sættes ind.

Har barnet sproglige udfordringer, vil der laves en TRAS som kan kortlægge om barnet sproglig er med, eller skal der laves en indstilling til logopæd. Dette understøttes af den sprogscreening, der laves når barnet er 3 og 5 år.

Er barnet udfordret på det sensomotoriske vil der blive lavet en TRASMO, som kan tegne et billede af barnet, som kan være udfordret her.

Der er i Frederikssund kommune en tidlig indsats for børn i udsatte positioner.

Findes der børn der er udsat på forskellige vis, så kan der hentes sparring på Tværsteam, hvor der sidder et team af fagprofessionelle folk. Fast sidder der psykolog, logopæd, sundhedsplejerske, speciel-og udviklingspædagog sagsbehandler med til sparring på det barn, som børnehuset har lavet en indstilling på. Ønskes der andre fagprofessionelle perspektiver på barnet, kan denne inviteres med på Tværsteam.

Efter Tværs kan pædagogisk personale afprøve de tiltag der er aftalt, samt få sparring af relevant faggruppe.

Der startes et forløb - tidlig tværfaglig indsats- TTI, som forløber sig over 3 måneder, hvorefter det evalueres. Fortsætter et forløb, udvikles der igen mål for det udsatte barn, samt mål for det pædagogiske personale.

Efter endt TTI- forløb vil der være mulighed for at søge om en mere fast aftale om indsats på et understøttende forløb.

Der er ligeledes mulighed for lave indstilling til sparring både med logopæd, fysioterapi, psykolog og speciel-og udviklingspædagog. Disse faggrupper kan give sparring på den pædagogiske praksis.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Vi skal det sidste år af børnenes børnehaveliv lave et tilbud til dem, hvor vi kan etablere et læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen. Her er det meget vigtigt at have fokus på børnefællesskabet og vække børnenes nysgerrighed og mod på at opleve nye ting. Vi skal give dem positive erfaringer med at møde noget nyt og ukendt, ligesom vi har gjort igennem hele deres børnehaveliv, hjælpe dem til at kunne fordybe sig og være vedholdende, både i fastlagte aktiviteter, men også når de indgår i relationer til andre børn og voksne.

Det at forberede til skole indebære også at vi som dagtilbud er med til at **vække børnenes nysgerrighed** over for tal, bogstaver og mønstre, former og farver. Det betyder dog ikke at der skal være et decideret undervisningsforløb, men at legen skal være i centrum og at det er igennem leg og bevægelse at denne nysgerrighed vækkes.

Det er vigtigt at børnene føler at de er en del af et større fællesskab, da det er her de danner sig erfaringer de kan tage med sig videre i livet. Det er her der bliver rum til nye relationer og mulighed for at indgå i forskellige situationer, hvor det kan skabe balance mellem barnet og fællesskabet.

Forældrene har en stor rolle i forhold til børnefællesskabet, det er vigtigt at I som forældre er med til at skabe et velfungerende børnefællesskab og anerkender alle familier, trods familiernes forudsætninger.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

- Kulturstier

I Frederikssund kommune har der siden 2016 været et tilbud til alle børn i alderen 4-5 år, hvor børnene møder de lokale kulturinstitutioner gennem strukturerede forløb, som er udviklet i et samarbejde mellem pædagoger og kulturformidlere. På den måde sikre vi at de børn i den aldersgruppe stifter bekendtskab med kulturen i vores lokalområde. Der er lavet et samarbejde med J-F Willumsens museet, Musikpatruljen, Færggården. Bibliotekerne planlægger et forløb med udgangspunkt i det lokalområde hvor børnehuset ligger. Disse forløb er med til at skabe inspiration til pædagogerne til videreudvikling af pædagogiske læringsmiljøer i børnehuse.

- Samarbejde på tværs

I Frederikssund syd arbejder vi hvert år med et udviklingsprojekt hvor vi på tværs af børnehuse samarbejder. Formålet med samarbejdet er at børnene får en fælles kultur, hvor de får kendskab til hinanden, og sammen oplever lokalmiljøets muligheder. Det er pædagogerne og de pædagogiske ledere der sammen sætter rammen for forløbene, hvor lokalmiljøet så vidt det er muligt bliver. Dette gøres med børnenes trivsel, læring, dannelse og udvikling for øje.

Derudover bestræber alle børnehuse sig på at bruge lokalmiljøet så meget som mulig til alle aldersgrupper, alle har via indkøbte cykler og gode stisystemer nem adgang til Ådalen, Roskilde fjords strande, Kalvøen og andre dejlige naturområder i Frederikssund syd. Nogle børnehuse har samarbejde med de lokale plejehjem, hvor forskellige højtider og årlige traditioner som fx fastelavn bliver holdt i fællesskab.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Børnemiljøet bliver indrettet efter den aktuelle børnegruppe og de enkelte børns behov. Der skabes rum for forskellige typer af lege og aktiviteter ude såvel som inde. Vi voksne er ansvarlige for at skabe rammer, så børnene kan blive betragtet som aktive medskabere af deres egen læring og udvikling. Det er vigtig hele tiden at vurdere børnemiljøet ud fra et børneperspektiv. Materialerne skal være tilgængelige, for at understøtte børnenes kreativitet og selvstændighed. Alle flader i rummet kan inddrages aktivt til leg og formidling, samt udstilling af børnenes produkter, som afspejler det aktuelle tema. De voksne er tilgængelige der hvor børnene leger.

Børn og forældre skal føle sig mødt af nærværende voksne, som hilser på børnene med øjenkontakt, smil og glæde.

I alle overgange og mellemrum i hverdagen arbejdes der med genkendelige og trygge strukturer som er tydelige for børnene.

Børnemiljøet vurderes på baggrund af iagttagelser af børnenes adfærd eksempelvis deres brug af rum og materialer, samt følelsesmæssige udtryk.

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag

- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I fri for mobberi arbejder vi med børnenes alsidige personlige udvikling. Vi giver børnene gåpåmod ved at lade dem udtrykke deres egne følelser og understøtter børnene i deres fortællinger. Vi giver børnene redskaber til at håndtere modgang som de kan bruge i deres dagligdag. Vi skaber miljøer, hvor børnene understøttes i at deltage af egen fri vilje og til at tage initiativ til aktiviteten. Vi lader børnene få medindflydelse på, hvilke aktiviteter vi skal lave i gruppen.

Vi har fokus på "Selv at kunne mestre verden", vi opfordrer/opmuntrer, vejleder og støtter barnet i selv at prøve; fx at tage tøj af/på, hente sine ting, åbne sin madpakke og indholdet i den

Vi arbejder meget bredt med den alsidige personlige udvikling i vuggestuen på den måde at vi hver dag har fokus på selvhjulpethed i alle afskygninger, i garderoben, på badeværelset, madkassen og andre steder hvor det giver mening for barnet.

Vi har fokus på hele barnet, som vi behandler som et selvstændigt individ med egen personlig og integritet. Det betyder også at vi arbejder med de følelsesmæssige udfordringer og evt. problemstillinger det måtte have, herunder et solidt og nært forældresamarbejde.

Social udvikling

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

På Møllevej er det et gennemgående pædagogisk arbejde og fokusområde hver dag i vuggestuen og i børnehaven, at børnene lærer de sociale spilleregler at kende. Hver dag ser vi børnene udvikle sig og vi har fokus på læringssituationen som ofte er her og nu, hvor vi griber boldene mens de er i luften.

Vi griner, fjoller og snakker med de små i vuggestuen, for selvom man kun er 1 år, kan man godt have en fantastisk humor, som vi dyrker og styrker.

Vi lægger meget vægt på et godt fællesskab i børnegrupperne, også når de helt små. De lærer hinandens navne at kende, både gennem navnesange, lege og vores familieplakater.

Vi lægger vægt på nærvær, samvær og øjenhøjde, og hver dag sørger for at have en tæt relation med det enkelte barn.

Vi observerer på børnene, hvad foregår der i legene og kan børnene selv løse de udfordringer der opstår. Vi hjælper børnene med at sætte ord på deres følelser og giver dem nogle redskaber til at komme videre i legene.

Vi er hele tiden opmærksomme på at vi som voksne skal være støttende i børnenes deltagelse i legefællesskabet, og det er vigtigt at vi er bevidste om hvornår vi skal være foran, ved siden af eller bagved. Børnene skal have lov til at iagttage hinandens leg, så de igennem deres iagttagelser lærer at afkode legens regler.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale.

Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemønstre for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

"Alle børn og unge har ret til at lære, udvikle og anvende sprog og kommunikation, så de kan indgå i sociale relationer med vægt på ligestilling og respekt" (Frederikssund kommunes sprog- og læsestrategi)

Vi skal igennem vores pædagogiske læringsmiljøer understøtte børnenes kommunikative og sproglige interaktioner med de voksne og andre børn.

Sprog læres igennem vores kropssprog, pludren, øjenkontakt og nærvær med barnet. Derfor er det vigtigt at vi allerede i den tidlige opstart er sammen med barnet i børnehøjde, og kan være nærværende i vores kommunikation, hvad enten det er kropssprog eller det talte sprog. Vi kan ikke, ikke kommunikere. Altså skal vi som voksne rollemønstre være bevidste om at alt hvad vi gør, bliver opfanget som kommunikation, og dette skal være passende og tilpasset de forskellige situationer vi begår os i.

Sprog er ligeledes en væsentlig faktor, når man skal ind og berøre emner som relationer og fællesskaber. Det er vigtigt at vi som rollemønstre lære børnene at begå sig sprogligt, så de på den måde kan danne nye relationer og venskaber. Dette kan gøres igennem legen, som også her er en meget vigtig medspiller i det pædagogiske arbejde med børnenes sproglige kompetencer. Det er igennem legen at børnene lærer at bruge sproget til at give udtryk for hvor legen skal bæres hen. Ved at vi som børnehus tilbyder en bred vifte af muligheder for læringsmiljøer der kan understøtte den sproglige udvikling, er vi med til at udvikle børnenes sproglige strategier.

I vores børnehus er fortællinger, historielæsning og samtaler med børnene noget vi vægter højt. Vi sætter ord på hverdagen, på aktiviteter og på de handlinger vi gør os igennem hele dagen. Vi er nysgerrige sammen med børnene og hjælper dem med at sætte ord på deres omfavelse af den store verden de begiver sig rundt i.

I vuggestuen lægger vi vægt på at kommunikere med børnene og sætte ord på alt hvad de møder, men også have tid til at høre svarene og vi giver plads til at børnene kan pludre/tale færdig. Vi taler med børnene om ting vi møder på vores vej i dagligdagen, i garderoben, på legepladsen og på ture i nærområdet. Vi indsamler ting med hjem, som vi taler om og viser frem.

Hver dag synger vi til vores samling, gerne med fagter og andre virkemidler, som rekvisitter, udråb og lign. Vi har fokus på, at børnene får et stort kendskab til sange, rim og remser, og fornyr sangrepertoiret løbende.

I Frederikssund Kommune arbejder vi med sprog ud fra kommunens sprog- og læsestrategi.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I fri for mobberi laver vi massage med børnene. Børnene masserer hinanden og mærker derfor hinanden og sig selv. De slapper af og bliver taktilt stimuleret af både at få massagen men også at give massagen. De mærker hvordan det føles på kroppen når den bliver mast, klappet, kildet og kradset.

Vi prøver så vidt muligt, at implementere bevægelse i hverdagen fx kravl eller hop hen efter din madpakke.

Vi opfordrer/opmuntrer børnene til selv at prøve, så de opdager at de mestrer de rutiner vi laver hver eneste dag. Vi har samling med fokus på sange, krop og bevægelse, arbejder med rum-retningssans; fx begreberne foran, bagved, ved siden af osv.

Når vi går tur arbejder vi meget med børnenes opmærksomhed, høre og synssans; fx "Vær opmærksom på hvor du går, hold øje med hvem du går bagved", "Nu må I gerne løbe, men det er vigtigt i lytter, når jeg siger STOP".

Vi er i tæt dialog med forældrene om, hvad deres barn rent faktisk kan og gerne selv vil.

I hverdagssituationer rører børnene ved mange ting, både i naturen, den mad de spiser, så alle sanser er i spil. Vi synger sange til samling som handler om kroppen og bevæger os til musik. Vi har et lille udvalg redskaber, som udfordrer til motorik og bevægelse. Vi har fokus på at se og røre, det gælder især i tiden på legepladsen, i sandkassen og i naturen.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi bruger uderummet så meget som muligt, bl.a. med fokus på børnenes motoriske udvikling. Udeliv skaber gode og vide rammer for alsidig kropslig aktivitet, både vokseninitieret og leg på børnenes præmisser.

Vi følger børnenes spor og nysgerrighed på naturen og dyreliv; møder vi en bille på vores vej, tager vi os tid til at stoppe op og studere den og måske efterfølgende "læse op" på dyret og snakke med børnene om det.

Når vi laver kreative aktiviteter, prøver vi ofte at inkorporere naturmaterialer, det kan fx være ugler lavet af tørrede blade i plastik-chartek, så børnene kan have glæde af dem i længere tid.

Naturen og udelivet fylder meget i vuggestuen og er hver dag et autentisk læringsmiljø, som vi benytter os af. Her er gode lege, muligheder for oplevelser med elementerne, sand, vand, jord, planter og dyr.

De mindste får lov til at røre, se og opleve, og vi understøtter med at give plads, finde ting, finde på, og skærpe deres nysgerrighed. Børnene lærer allerede i vuggestuen at passe på de små dyr, hvad de hedder og spiser. Vi lytter efter fugle og mærker årstidernes og vejrets skiften, legepladsen rummer udfordringer til motoriske lege, som vi benytter os af.

Science er at fordybe sig og lave forsøg, eks laver vi en hvid prik på sneglehuset, og ser om det er samme snegl der kommer dagen efter vi lære nye ting- kartoffelfælder, hvilke dyr går i dem. Regnvejr hvorfor kommer det, hvor bliver det af når det rammer jorden.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det er i hverdagslivet at vi som pædagogisk personale igennem det pædagogiske læringsmiljø skal give børnene mulighed for at udtrykke sig, og forstå deres omverden. I vores børnehus er der vi en meget

---

Vi laver forskellige kreative aktiviteter, hvor børnene er opdelt i mindre grupper.

Vi arbejder også med projekter, som "Min familie og mig", hvor børnene bliver introduceret til forskellige familiemønstre og bliver klogere på hinanden.

Det styrker fællesskabet i børnegruppen at have større og mindre fælles projekter og åbner op for dialog, både mellem børn og voksne og børnene imellem, samt giver børnene en fælles referenceramme.

Vi prøver så vidt muligt at bruge nærmiljøet til kulturelle oplevelser, hvor vi deltager i lokale teateropsætninger, julegudstjeneste, og vi besøger jævnligt børnebiblioteket.

I vores hus har vi mange traditioner som vi opretholder til de danske højtider. Der er specielle sange og sanglege til forskellige anledninger, såsom f.eks. jul, påske, Sankt hans og fastelavn.

Til hverdag synger vi meget og giver børnene et bredt kendskab til den danske børnesangskat. Vi holder samling hver dag, hvor vi bruger tid på at synge og være sammen om det. Det er sjovt når de små begynder at synge med og mærker glæden ved fællesskabet om sangen.

Vi laver kreative aktiviteter, som tegning, maling, trylledej og modellervoks som børnene øver sig i.

At kigge i en bog giver børnene mulighed for at udtrykke, fortolke og sprogliggøre deres oplevelser, så de får mulighed for at spejle sig i og sætte ord på. Børnefællesskab er, at være en del af gruppen, at ens venner opdager at der er nogen kammerater der ikke er her i dag.

Evalueringskultur

Lederen af børnehuset/dagplejen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af børnehuset/dagplejen er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I børnehuset har vi årligt 4 personalemøder, hvor alt personale er samlet. Derudover afholder vi pædagogmøder hver mandag. Der holdes stuemøder hver 3 uge.

På personalemødet varetages det fællesskabende samarbejde i huset gennem emner om pædagogisk viden og faglighed. På stuemøderne diskuteres forhold vedrørende afdelingens børn, planlægning af hverdagen og den pædagogiske praksis.

Vi arbejder hver dag ud fra læreplanen, og vi evaluerer løbende på vores personalemøder og pædagogmøder. Hver gruppe har en mappe, hvor de har et skema til evaluering af aktiviteter og dagligdags rutiner. Vi bruger SMTTE modellen til at skabe et overblik over den læring der observeres. Derudover er læreplansblomsten et aktivt redskab for dialog hos det pædagogiske personale. Vi har i det daglige arbejde fokus på børnegruppen og dens trivsel, og er i løbende dialog om eventuelle retningskifte i det pædagogiske læringsmiljø.